

ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสงขลานครินทร์

พัทนัย แก้วแพ่ง¹
ธัญลักษณ์ ขวัญสุข²
ณัฐนิชา ไชยเอียด³

Abstract:

Factors influencing the quality of life of registered nurses at Songklanagarind Hospital

Kaewpheang P, Kwaunsuk T, Chai-iad N.

Department of Nursing, Songklanagarind Hospital, Faculty of Medicine,

Prince of Songkla University, Hat Yai, Songkhla, 90110, Thailand

Songkla Med J 2006;24(2):111-116

Objective: The aim of this research was to study and compare the quality of life of registered nurses and executive nurses at the Faculty of Medicine, Prince of Songkla University.

Design: Descriptive study.

Materials and methods: Two hundred and thirty one professional and 30 executive nurses from Songklanagarind Hospital were selected by simple random sampling, and they completed a questionnaire adapted from Rongtongkul 2003.

Results: The average age of registered nurses was 30.39 years. Ninety one point two percent had graduate education and 53.6% were single. Both registered and executive nurses felt their quality of life to be in the middle level, although differences were found concerning working environment and safety, social and family life, and quality of work life. Multiple regression analysis of 12

---

¹พย.บ., รป.ม. (การบริหารสาธารณสุข) ²วท.ม. (อนามัยสิ่งแวดลอม) ³พย.บ. พยาบาล หอผู้ป่วยศัลยกรรมกระดูกและข้อหญิง-พิเศษ
ฝ่ายบริการพยาบาล โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110
รับต้นฉบับวันที่ 25 สิงหาคม 2548 รับลงตีพิมพ์วันที่ 1 เมษายน 2549

demographic factors affecting quality of life indicated that registered nurses associated negative factors with age, status, education, culture and politic environment and safty and good economic, and positive factors with family income, leisure activities, mental health and satisfying work.

Key words: quality of life, factor, registered nurses

บทคัดย่อ:

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลและเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ระหว่างพยาบาลวิชาชีพกับพยาบาลระดับบริหาร กลุ่มตัวอย่างคือพยาบาลวิชาชีพ 231 คน และพยาบาลผู้บริหาร 30 คน รวม 261 คน เป็นวิจัยเชิงพรรณนา ศึกษาและดัดแปลงแบบสอบถามมาจากรัตนารองทองกุล ผลการศึกษาพบว่า พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ มีอายุระหว่าง 30-39 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 53.6 ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 91.2 และสถานภาพโสดมากที่สุดร้อยละ 53.6 ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานมากที่สุด 5-9 ปี ร้อยละ 53.6 คุณภาพชีวิตในภาพรวมของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ระหว่างพยาบาลวิชาชีพกับพยาบาลระดับผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ คือ ด้านสภาพสังคมตนเองและชีวิตครอบครัว สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และชีวิตการทำงาน

การนำตัวแปรอิสระ (ปัจจัย) ทั้งหมด 12 ตัว (คะแนนคุณภาพชีวิตพยาบาลวิชาชีพ) ศึกษาตัวแปรอิสระที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ แบ่งเป็นอิทธิพลในด้านลบมี 6 ตัว มีค่า $p < 0.05^*$ คือ อายุ วัฒนธรรมและการเมือง ความเสมอภาค สถานภาพสมรส สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

และอิทธิพลด้านบวกต่อคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสงขลานครินทร์มี 4 ตัว มีค่า $p < 0.05^{**}$ คือ ระยะเวลาปฏิบัติงาน สุขภาพกายและจิต ชีวิตการทำงานและรายได้ (เงินเดือน) และสวัสดิการ ซึ่งแสดงถึงการมีอิทธิพลมาก ส่วนมีค่า $p > 0.05$ คือ การศึกษา ศาสนา สภาพทางสังคมและชีวิตครอบครัวมีผลน้อยกว่า

*ตัวแปรที่มีอิทธิพลด้านลบ **ตัวแปรที่มีอิทธิพลด้านบวก

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต, ปัจจัย, พยาบาลวิชาชีพ

บทนำ

คุณภาพชีวิตเป็นเป้าหมายที่สำคัญและเป็นสิ่งที่บุคคลต้องการในการดำเนินชีวิตของตนเอง การมีคุณภาพชีวิตที่ดี แสดงให้เห็นว่าบุคคลมีความเป็นอยู่ที่ดีสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของฝ่ายบริการพยาบาลโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ที่มีนโยบายพัฒนาคุณภาพชีวิตของเจ้าหน้าที่ระดับต่างๆ ในฝ่ายบริการพยาบาล รวมถึงรัฐบาลได้ระบุนโยบายประชากรแห่งชาติตั้งแต่ พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติต่อๆ มา ยังชี้ชัดถึงมาตรการและกลยุทธ์เพิ่มพูนคุณภาพชีวิตประชากรไทยให้เป็นผลลัพธ์ของการพัฒนาทั้งในปัจจุบันและในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9¹ ซึ่งมีเป้าหมายที่

จะยกระดับคุณภาพชีวิตให้คนไทยมีสุขภาพดี การมีส่วนร่วมของประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 และสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิกแห่งประชาชาติ (UN/ESCAP) ยังได้ตระหนักถึงความสำคัญในการเพิ่มพูนคุณภาพชีวิตของประชากรกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มยากจน ผู้สูงอายุ สตรี เด็กพิการ และกลุ่มผู้ใช้แรงงาน² ซึ่งกลุ่มสตรีหรือผู้สูงอายุเป็นกลุ่มทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยเฉพาะในฝ่ายบริการ กลุ่มปฏิบัติงานเป็นสตรี ส่วนมากก่อนที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชากรหรือผู้รับบริการ ควรจะพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับพยาบาลวิชาชีพ จึงจะมีผลกำลังเพียงพอที่จะเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้อื่น

ดังนั้นคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพจึงควรได้รับการพัฒนาเช่นเดียวกัน เนื่องจากการทำงานของพยาบาลเกี่ยวข้องโดยตรงกับชีวิตมนุษย์ซึ่งอาจประเมินค่ามิได้ พยาบาลต้องช่วยเหลือให้บุคคลมีสุขภาพดีหายจากการเจ็บป่วย ต้องสังเกตพิจารณาวิเคราะห์อาการเปลี่ยนแปลงของโรค ตัดสินใจให้ความช่วยเหลือกรณีรีบด่วนอย่างถูกต้อง ส่งเสริมฟื้นฟูสมรรถภาพให้คืนสู่สภาพปกติให้มากที่สุดและช่วยให้ผู้รับบริการสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เผชิญหน้าได้ด้วยดี ซึ่งงานเหล่านี้พยาบาลปฏิบัติตลอด 24 ชั่วโมง ลักษณะการช่วยเหลือดังกล่าว มิได้ใช้ความรู้เพียงอย่างเดียวแต่ต้องอาศัยความรัก ความพึงพอใจในงาน มีแรงจูงใจเห็นคุณค่าในงาน จึงจะปฏิบัติสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการทำงานที่ดีของพยาบาลนั่นเอง แต่ในทางตรงกันข้ามพยาบาลมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ไม่ดีย่อมกระทบต่องานที่กล่าวข้างต้นและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดูแลได้

โดยเฉพาะพยาบาลที่ต้องปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์หรือโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย สำหรับในภาคใต้คือโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลศูนย์กลางภาคใต้ จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งผลิตบัณฑิตแพทย์ บุคลากรทางการแพทย์และให้บริการรักษาพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ มีการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างต่อเนื่อง การปรับปรุงคุณภาพ และประสิทธิภาพด้านการให้บริการพยาบาล ซึ่งเป็นงานที่สำคัญยิ่งด้านหนึ่งในการรักษาพยาบาลนั้น จากสถิติปี พ.ศ.2544 ของฝ่ายบริการพยาบาล โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ พบว่ามีจำนวนพยาบาลวิชาชีพลาออก โอนย้าย เท่ากับ 50 คน จากพยาบาลวิชาชีพทั้งหมด 644 คน ร้อยละ 7.76 ทำให้งานบริการพยาบาลประสบกับปัญหาการขาดแคลนพยาบาลมากขึ้น แต่ฝ่ายบริการพยาบาลได้พยายามจัดอัตรากำลังให้เพียงพอกับการให้บริการพยาบาล โดยจัดให้พยาบาลปฏิบัติงานนอกเวลาทำงานปกติ นอกจากวัตถุประสงค์ของโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ดังกล่าวแล้ว จากการศึกษาที่เป็นโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ ซึ่งมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการรักษาโรคที่รุนแรงและซับซ้อน มีผู้ให้บริการเป็นผู้ชำนาญเฉพาะทาง มีการนำผลการศึกษาวิจัยมาใช้ จึงเป็นแหล่งวิชาการที่ผู้รับบริการคาดว่าจะได้รับบริการที่มีคุณภาพ นอกจากนี้โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ยังเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติงานของบุคลากรทางการแพทย์หลายหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรทางการพยาบาล การพยาบาลเฉพาะสาขา รวมทั้งผู้ศึกษาดูงานในและต่างประเทศที่เน้นลักษณะงานวิชาชีพในประเทศที่พัฒนาแล้ว ต้องการพยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เพื่อให้บริการแก่ผู้ป่วยที่มีปัญหาซับซ้อน ด้วยเหตุผลดังกล่าวสภาพ

แวดล้อมในการทำงานพยาบาลต้องขึ้นเวรเข้า บ่าย ดึก และลักษณะอาคารที่กว้างขวางซับซ้อน พยาบาลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง การเดินทางมาปฏิบัติงานของพยาบาลที่ปฏิบัติงานผลัดบ่าย ดึก และจากลักษณะงานจะเสี่ยงต่อภาวะติดเชื้อมากมาย พยาบาลจึงรู้สึกไม่ปลอดภัย โดยเฉพาะโรงพยาบาลขนาดใหญ่ได้มีการควบคุมการปฏิบัติงานโดยการบริหารจัดการภายใน ได้แก่ การมอบหมายงาน การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การนิเทศงาน โดยหัวหน้าหรือผู้ป่วย ผู้ตรวจการพยาบาล มีหลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับรูปแบบของแต่ละคน สิ่งเหล่านี้ย่อมมีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลได้เช่นกัน

คุณภาพชีวิตเป็นพื้นฐานศักยภาพของมนุษย์ การที่พยาบาลมีคุณภาพชีวิตที่ดีจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนได้ ประกอบกับในพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย ยังไม่มีผู้ใดศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพ ผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ การศึกษานี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตพยาบาลวิชาชีพ และสามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตบุคลากรสาธารณสุขในการบริการสาธารณสุขอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลและเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ระหว่างระดับบริหารกับปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่างคือ พยาบาลวิชาชีพ 231 คน และผู้บริหาร 30 คน รวม 261 คน

วัสดุและวิธีการ

สุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยนำรายชื่อพยาบาลวิชาชีพที่เข้าเกณฑ์ที่ตั้งไว้มาจับสลากให้ได้เท่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเองและปรับจากแบบสอบถามของรัตนารองทองกุล³ แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามให้เลือก 5 ระดับ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้อธิบายเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของตนเอง ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และหาความเที่ยงโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบสอบถามส่วนที่ 2 ได้ 0.96 รวบรวมข้อมูลพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ 261 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple regression)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ระหว่างพยาบาลระดับปฏิบัติการกับผู้บริหาร ด้านสุขภาพกายและจิต ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านความมั่นคงในเศรษฐกิจด้านสภาพสังคมตนเอง และชีวิตครอบครัวด้านชีวิตการทำงาน ด้านการมีกิจกรรมทางวัฒนธรรมและการเมืองในภาพรวม

องค์ประกอบคุณภาพชีวิต	ระดับปฏิบัติการ			ระดับผู้บริหาร			P-value
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	
1. ด้านสุขภาพกายและจิต	3.67	0.35	มาก	3.81	0.36	มาก	0.29
2. ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	3.24	0.53	ปานกลาง	3.38	0.54	ปานกลาง	0.12
3. ด้านความมั่นคงในเศรษฐกิจ	3.47	0.42	มาก	3.52	0.37	มาก	0.42
4. ด้านสภาพสังคมตนเองและชีวิตครอบครัว	3.23	0.45	ปานกลาง	3.47	0.42	มาก	0.03*
5. ด้านชีวิตการทำงาน	3.50	0.30	มาก	3.22	0.27	ปานกลาง	0.04*
6. ด้านการมีกิจกรรมทางวัฒนธรรมและการเมือง	3.07	0.42	ปานกลาง	3.18	0.43	ปานกลาง	0.99
รวมเฉลี่ย	3.36	0.41	ปานกลาง	3.39	0.39	ปานกลาง	0.31

*P<0.05

ผลการศึกษา

พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ร้อยละ 46.4 มีอายุระหว่าง 30-39 ปี ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานมากที่สุดคือ 5-9 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.2 และร้อยละ 53.6 มีสถานภาพโสด

เกณฑ์การจัดระดับคะแนนคุณภาพชีวิตคิดจากพิสัย ได้วางการแบ่งระดับคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวม และคุณภาพชีวิตในมิติต่างๆ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.44 คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.45-2.44 คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.45-3.44 คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.45-4.44 คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.45-5.00 คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

จากตารางที่ 1 องค์ประกอบคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ของพยาบาลประจำการและของผู้บริหารในภาพรวมด้านสุขภาพกายและจิตมีอยู่ในระดับปานกลางและระดับมาก ค่าเฉลี่ยมากที่สุดมีค่าเท่ากับ 3.67 และ 3.81 ด้านการมีกิจกรรมทางวัฒนธรรมและการเมือง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่มีค่าเท่ากับ 3.07 และ 3.18 ตามลำดับ

องค์ประกอบคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ระหว่างพยาบาลประจำการกับผู้บริหารส่วนมาก

เหมือนกัน ยกเว้นด้านสภาพสังคมตนเองและชีวิต ครอบครัวและด้านชีวิตการทำงานมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p<0.05$

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ โดยการวิเคราะห์สถิติทดสอบแบบขั้นตอน (N=261)

ตัวแปร	β	Beta
อายุ	-3.49	-.009*
ศาสนา	5.86	.081
สถานภาพสมรส	7.185	-0.16*
การศึกษา	-1.02	-.081*
ระยะเวลาปฏิบัติงาน	-5.20	.012**
สุขภาพกายและจิต	.242	.043**
สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	.364	-.111*
ความมั่นคงในเศรษฐกิจ	-.441	-.102*
สภาพสังคมการทำงานและชีวิตครอบครัว	.834	.144
ชีวิตการทำงาน	-.218	.048**
วัฒนธรรม การเมืองและความเสมอภาค	-.235	-.050*
รายได้ (เงินเดือน) และสวัสดิการ	2.78	.050**

ค่าคงที่ (a) R=.325 R²=.074; SEE=7.1723 F=3.293

*P<0.05 ตัวแปรที่มีผลต้นลบ

**P<0.05 ตัวแปรที่มีผลต้นบวก

จากตารางที่ 2 การนำตัวแปรอิสระ (ปัจจัย) ทั้งหมด 12 ตัว (คะแนนคุณภาพชีวิตพยาบาลวิชาชีพ) ศึกษาตัวแปรอิสระที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ แบ่งเป็นอิทธิพลในด้านลบมี 6 ตัว, มีค่า $p < 0.05^*$ คือ อายุ วัฒนธรรมและการเมือง ความเสมอภาค สถานภาพสมรส สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

และอิทธิพลด้านบวกมี 4 ตัว มีค่า $p < 0.05^{**}$ คือ ระยะเวลาปฏิบัติงาน สุขภาพกายและจิต ชีวิตการทำงาน และรายได้ (เงินเดือน) และสวัสดิการ ส่วนมีค่า $p > 0.05$ คือ การศึกษา ศาสนาสภาพทางสังคมและชีวิตครอบครัว

วิจารณ์

คุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพระหว่างระดับปฏิบัติการกับระดับบริหารในภาพรวมส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ระดับบริหารค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 และระดับปฏิบัติการค่าเฉลี่ย 3.36 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านสภาพสังคมตนเองและชีวิตครอบครัวและด้านชีวิตการทำงาน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .005$ โดยด้านสภาพสังคมตนเองและชีวิตครอบครัว พยาบาลระดับบริหารมีค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณภาพชีวิตสูงกว่าระดับปฏิบัติการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวรวิทย์ ชัยพรเจริญศรี⁴ พบว่าพยาบาลวิชาชีพที่มีตำแหน่งทางด้านบริหารมีค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณภาพชีวิตสูงกว่าพยาบาลวิชาชีพด้านปฏิบัติการ ส่วนด้านชีวิต การทำงาน พยาบาลระดับบริหารมีค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณภาพชีวิตต่ำกว่าระดับปฏิบัติการ อาจเนื่องมาจากความเบื่อหน่ายในการทำงาน ซึ่งพยาบาลวิชาชีพระดับบริหารมีชีวิตการทำงานที่ยาวนานกว่าระดับปฏิบัติการ ดังที่นวลอนง ศรีธัญรัตน์² กล่าวว่า ความเหนื่อยหน่ายสามารถจะเกิดได้ในทุกอาชีพ แต่พบได้บ่อยในวงการวิชาชีพทางสุขภาพ เพราะเป็นอาชีพที่ต้องให้บริการแก่สังคมต้องทำงานโดยเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น นอกจากนี้พบว่าอิทธิพลของปัจจัยคือ อายุ สถานภาพสมรส การมีกิจกรรมทางวัฒนธรรมและการเมือง ระยะเวลาปฏิบัติงาน สุขภาพกาย และจิต ชีวิตการทำงานและรายได้ (เงินเดือน) และสวัสดิการ มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.05$ แบ่งเป็นอิทธิพลในด้านลบที่มีอิทธิพลมากต่อคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ได้แก่ อายุ วัฒนธรรมและการเมือง ความเสมอภาค สถานภาพสมรส สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ อิทธิพลทางบวก

ได้แก่ ระยะเวลาปฏิบัติงาน สุขภาพกายและจิต ชีวิตการทำงาน และรายได้ (เงินเดือน) และสวัสดิการ ซึ่งส่วนใหญ่สอดคล้องกับการศึกษาของวรวิทย์ ชัยพรเจริญศรี⁴ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมของพยาบาลวิชาชีพ คือ ลักษณะงาน อายุ อายุงาน และตำแหน่งงาน โรคประจำตัว รายได้ ระดับการศึกษา มีผลต่อค่าระดับคะแนนคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ ส่วนปัจจัยทางด้านสุขภาพกาย และสุขภาพจิตใจมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตทำงานของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05^{**}$ ซึ่งตรงกับแนวคิดของ Campbell⁵ กล่าวถึงองค์ประกอบคุณภาพชีวิตต้องประกอบด้วยทางกาย ทางจิตวิทยา และทางสังคมส่วนปัจจัยด้านชีวิตการทำงานยังสอดคล้องกับการศึกษาของผาณิต สกุลวัฒน์⁶ ที่พบว่าปัจจัยการทำงาน ได้แก่ การรับรู้ต่อความสามารถเชิงวิชาชีพของตน การรับรู้ต่อระบบบริหาร บริหารจัดการและสภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ และเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับการศึกษาของกนกพร แจ่มสมบุรณ์⁷ ที่พบว่า การรับรู้ต่อค่าของงาน การรับรู้ต่อรูปแบบการบริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิต การทำงานของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.0001$ และปัจจัยทางด้านสถานภาพสมรส สอดคล้องกับ Maslach⁸ ที่กล่าวว่าคู่สมรสที่มีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน จะมีความรักความเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ นอกจากนี้คนที่มีความเครียดและคนโสดจะให้ความสำคัญในงานแตกต่างกัน คนที่มีครอบครัวแล้วจะไม่ทุ่มเท ยึดงานเป็นสาระสำคัญของชีวิตเพียงอย่างเดียว แต่มีความต้องการจะประสบความสำเร็จในชีวิตครอบครัว จึงมีความทะเยอทะยาน แข่งขัน และแสวงหาความก้าวหน้าในงาน ซึ่งเสี่ยงกับความล้มเหลวและผิดหวังน้อยกว่าคนโสด จะเห็นได้ว่าปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิต ดังนั้น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพให้สูงขึ้น ผู้เกี่ยวข้องทั้งองค์กรควรจัดสภาพองค์กรให้เอื้อต่อคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพ

สรุป

พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ อายุระหว่าง 30-39 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.4 ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานมากที่สุดคือ 5-9 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.2 และสถานภาพโสดมากที่สุดร้อยละ 53.6 คุณภาพชีวิตในภาพรวมของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ระหว่างพยาบาล

วิชาชีพกับพยาบาลระดับผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ส่วนที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ คือ ด้านสภาพสังคมตนเองและชีวิตครอบครัว และชีวิตการทำงาน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

การนำตัวแปรอิสระ (ปัจจัย) ทั้งหมด 12 ตัว (คะแนนคุณภาพชีวิตพยาบาลวิชาชีพ) ศึกษาตัวแปรอิสระที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ แบ่งเป็นอิทธิพลในด้านลบมี 6 ตัว, มีค่า $p < 0.05^*$ คือ อายุ วัฒนธรรมและการเมือง ความเสมอภาค สถานภาพสมรส สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

และอิทธิพลด้านบวกมี 4 ตัว มีค่า $p < 0.05^{**}$ คือ ระยะเวลาปฏิบัติงาน สุขภาพกายและจิต ชีวิตการทำงาน และรายได้ (เงินเดือน) และสวัสดิการ ส่วนมีค่า $p > 0.05$ คือ การศึกษา ศาสนา สภาพทางสังคมและชีวิตครอบครัว

จากการศึกษาครั้งนี้สามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารองค์กรในการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพให้สูงขึ้น และจัดสภาพองค์กรให้เอื้อต่อคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพ เพื่อให้พยาบาลมีระดับคุณภาพชีวิตที่ดี ส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9. กรุงเทพมหานคร: เศรษฐลาดพร้าว; 5-2545-2549; ฉ-22.

2. นวลอนงค์ ศรีธัญรัตน์. ปัจจัยที่มีผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพยาบาล [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการพยาบาลสาธารณสุข]. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล; 2537;5-19.
3. รัตนา รongทองกุล. คุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลโรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2543;65-80.
4. วรวิทย์ ชัยพรเจริญศรี. คุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในจังหวัดสระบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. สระบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล; 2541;1-5.
5. Campbell A. Subjective measures of well-being. American Psychologist 1976;31:117-24.
6. ผาณิต สกกุลวัฒน์. ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน ofพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล]. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2537;57-8.
7. กนกพร แจ่มสมบูรณ์. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ต่อค่าของงานการรับรู้ต่อรูปแบบการบริหารกับคุณภาพชีวิต การทำงานของพยาบาล [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่]. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล; 2537;10-25.
8. Maslach, Christina, Susan Jackson. The measurement of experience. Burnout: J Occup Behav 1981;21:99-113.